

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATAREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 341 din 15.06.2022

Dosar nr.: 294/2021

Petiția nr.: 3005/19.04.2021

Petent:

Reclamat: Banca Comercială Română SA

Obiect: refuz acordare credit imobiliar, criteriul dizabilitate

Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

1.

Numele, domiciliul, reședința sau sediul părților reclamate

2. Banca Comercială Română SA cu seiful în București, Calea Plevnei nr. 159, Business Garden Bucharest, Clădirea A, etaj 6, sector 6

II. Procedura de citare

3. **Având în vedere contextul evoluției epidemiologice determinate de răspândirea virusului SARS-CoV-2, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a informat părțile cu privire la faptul că au posibilitatea de a trimite punctul de vedere în scris (precum și orice alte acte sau dovezi), soluționarea speței urmând a se face în lipsă, cu acordul acestora;**

4. Procedură legal îndeplinită prin adresa nr. 3005/06.05.2021 și adresa nr. 3357/06.05.2022.

III. Susținerile părților

Susținerile petentului

5. Petentul, persoană încadrată în grad de handicap grav, susține că în data de 14.04.2021 s-a adresat BCR pentru o simulare de credit ipotecar. Petentul arată că între veniturile care sunt luate în considerare de către bancă nu intră și indemnizațiile de handicap grav (în cunatum de 500 lei), indemnizația de însoțitor pentru handicap (în cuantum de 1386).

6. Petentul susține că aceste drepturi bănești de care beneficiază sunt garantate pe viață, conform certificatului de încadrare în grad de handicap grav, respectiv permanent.

Sușinerile reclamatei

7. În prealabil, reclamata arată că petentul nu a putut fi identificat cu nicio cerere/solicitare de acordarea unui credit ipotecar în sistemul băncii din Cluj Napoca.

8. De asemenea, reclamata susține că BCR SA nu ia în calcul la analiza cererilor de credit criteriul dizabilității, acest aspect fiind fără nicio relevanță din perspectiva posibilității obținerii unui împrumut bancar.

9. Față de riscurile asociate de acordarea unui împrumut, relativ la veniturile obținute de potențialii împrumutați, pentru creditele imobiliare, conform procedurilor interne în vigoare la data prezentului punct de vedere, clienții persoane fizice ce îndeplinesc calitatea de împrumutat trebuie să obțină un venit net minim de 1.200 lei, fără restricții de venit minim pentru coplătitori.

Totodată, în analiza capacității de rambursare a unui împrumut, reclamata susține că nu pot fi luate în calcul următoarele categorii de venituri: a) indemnizațiile cu destinație specială (ex. indemnizațiile de invaliditate indiferent de gradul acestora, indemnizații de însoțitor, etc), CASS restituit; b) ajutoarele acordate în caz de deces; c) orice alte sume acordate de către stat cu destinație specială sau în baza unor legi speciale cu excepția pensiei de revoluționar acordate în baza Legii nr. 341/2004 la care se adaugă și indemnizațiile de revoluționar.

Aceste venituri nu pot fi luate în calcul întrucât sunt exceptate de la executare silită, în conformitate cu prevederile art. 729 alin 7) C.proc.civ.

Astfel, dacă s-ar lua în calcul astfel de sume, în situația în care împrumutatul ar decide să nu ramburseze împrumutul ori nu ar mai putea, Banca ar fi în imposibilitatea de a mai recupera creanța.

10. Reclamata mai susține că, la evaluarea capacității de rambursare a clienților, Banca ia în considerare nivelul existent al veniturilor la momentul formulării solicitării de credit, istoricul acestora și evoluția lor în timp, nivelul și situația cheltuielilor clienților, precum și alte aspecte financiare și economice considerate necesare, suficiente și proporționale în acest scop.

11. Sunt considerate eligibile următoarele tipuri de venit cu coeficienții de ajustare aferenți, în funcție de gradul de certitudine și de caracterul de permanență ale acestora: veniturile din salarii și asimilate salariilor - contract de muncă pe perioada nedeterminată sau perioadă determinată mai mare sau egalăcu durata creditului; tichetele de masa (valoare maxima 200 lei); veniturile din pensii definitive, inclusiv cele realizate in strainatate; toate veniturile de natura salariala cu caracter de permanență încasate într-un cont curent deschis la o instituție bancară.

12. Reclamata arată că starea materială reprezintă un factor de risc important pentru societățile de credit, perspectiva rambursării împrumutului fiind în strânsă corelare cu aceasta, în combinație cu alți factori, precum statutul ocupațional, starea civilă, vârstă etc.

Mai arată reclamata faptul că, legislația europeană în materie de servicii bancare (spre exemplu, Directiva 2013/36/UE), precum și legislația națională (exemple OUG 99/2006, Regulamentul BNR 5/2013, Regulamentul BNR nr. 17/2012) impun instituțiilor de credit să evalueze calitatea creditului și debitorilor prin sisteme de rating care trebuie să țină seama de toate caracteristicile relevante ale acestora.

13. Faptul că instituțiile de credit stabilesc un venit minim, respectiv caracterizat de permanență, la acordarea împrumuturilor bancare se justifică prin faptul ca există riscul ca debitorii să nu poată rambursa împrumuturile respective. Aceste limite pot fi, într-adevăr, incomode pentru persoanele care doresc să contracteze un împrumut, dar nu încalcă prevederile dreptului comunitar și național, neputând fi reținută o faptă discriminatorie, câtă vreme chiar legiutorul român a prevăzut limitarea justificată a drepturilor persoanelor în această materie.

V. Motivele de fapt și de drept

Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil / jurisprudența

Prevederile legislative relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

14. Constituția României:

- **Art. 16 Egalitatea în drepturi:** *”(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.
(2) Nimeni nu este mai presus de lege. (...)”*
- **Art. 52 Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică***”(1) Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului și repararea pagubei.
(2) Condițiile și limitele exercitării acestui drept se stabilesc prin lege organică. (...)”*
- **Art. 53 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți**
*”(1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după caz, pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.
(2) Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății.”*

15. O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

- **Art. 2 alin. 1:** *”Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt*

criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”

- **Art. 10 lit h):** *“Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, discriminarea unei persoane fizice, a unui grup de persoane din cauza apartenenței acestora ori a persoanelor care administrează persoana juridică la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a persoanelor în cauză prin: (d) refuzul de a acorda un credit bancar sau de a încheia orice alt tip de contract.*

Principiile de analiză

16. Curtea Constituțională a statuat în mod constat că *„principiul egalității implică un tratament egal pentru toți cetățenii aflați în situații egale”*. Totodată, Curtea Constituțională a reținut că *„principiul egalității consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție nu presupune uniformitate, așa încât, dacă:*

- *la situații egale trebuie să corespundă un **tratament egal**,*
- *la situații diferite, tratamentul juridic nu poate fi decât **diferit**. Egalitatea părților nu exclude, ci chiar implică un tratament juridic diferențiat”*.

17. Prin urmare, se poate vorbi de o posibilă **discriminare directă** în condițiile în care o persoană este tratată în mod nefavorabil, prin comparație cu modul în care au fost sau ar fi tratate alte persoane aflate într-o situație similară, iar motivul acestui tratament îl constituie o caracteristică concretă a acestora, care se încadrează în categoria *„criteriului protejat”*.

18. Pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele **condiții:**

- existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință;
- existența unui criteriu de discriminare;
- **existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat;**
- tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea, folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege;
- existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile.

Aplicarea principiilor la spetă

19. Articolul 10 lit d): *“Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, discriminarea unei persoane fizice, a unui grup de persoane din cauza apartenenței acestora ori a persoanelor care administrează persoana juridică la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la*

o categorie defavorizată, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a persoanelor în cauză prin: ((d) refuzul de a acorda un credit bancar sau de a încheia orice alt tip de contract;

20. În fapt, Colegiul director reține criteriile impuse pentru acordarea unui credit ipotecar. Astfel, la acordarea acestui tip de credit nu se iau în calcul indemnizația de însoțitor pentru persoanele cu dizabilități și nici ajutorul oferit de autoritățile locale.

21. În drept, Colegiul C.N.C.D. se raportează la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care, legat de articolul 14 privind interzicerea discriminării, a apreciat că potrivit jurisprudenței sale, **discriminarea presupune încălcarea unui drept recunoscut de lege, aparținând unei/unor persoane, aflate în situații relativ similare ori identice, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, în baza unui criteriu interzis, care stabilește o legătură de cauzalitate cu fapta.**

22. Sub aspectul incidenței preverilor art. 2 din O.G. nr. 137/2000, republicată, relativ la definiția discriminării, Colegiul precizează că în situația persoanelor tratate diferit, tratamentul în speță este datorat apartenenței lor la unul dintre criteriile prevăzute în textul de lege, art. 2 alin.1 din O.G. nr.137/2000, republicată. Un aspect definitoriu al discriminării îl constituie faptul că diferența de tratament este bazată pe o caracteristică, respectiv un criteriu interzis. Ca atare, tratamentul aplicat trebuie să fie diferit de cel care a fost sau ar fi aplicabil unei persoane dintr-un grup relevant în circumstanțe similare sau comparabile. Ori, discriminarea directă presupune atingerea adusă beneficiului unui drept al persoanei discriminate tocmai datorită apartenenței acesteia la un grup (de exemplu, origine rasială sau etnică, religie etc.) sau al unei caracteristici individuale (dizabilitate, gen, vârstă, boală cronică etc.). Din acest punct de vedere, discriminarea directă presupune o legătură de cauzalitate identificabilă între actul sau faptul diferențierii și apartenența la una dintre caracteristicile sau la unul dintre criteriile cuprinse în norma juridică și individualizate în cazul persoanei care este supusă discriminării. Această legătură de cauzalitate reiese din definiția cuprinsă în Art. 2 alin. 1 al Ordonanței 137/2000, în particular, prin utilizarea sintagmei „pe bază de”, dispunând că prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință „pe bază de (...)”. **Legătura de cauzalitate presupune considerarea motivului sau a motivelor care au stat la baza actelor aplicate în cauzele de discriminare (tratamentul diferențiat) și impun a analiza dacă un criteriu interzis (origine rasială sau etnică, vârstă, dizabilitate, sex, religie, convingeri etc.) invocat de reclamant (petent) constituie un factor relevant sau determinant în acțiunea sau inacțiunea imputată părții reclamate (pârâtului).**

23. Același raționament este aplicabil și în cazul discriminării indirecte, prevăzută în art. 2 alin.3 din O.G. nr. 137/2000, cu precizarea că raportul de cauzalitate nu este direct. În situația discriminării indirecte, ne plasăm în câmpul de aplicare al unui criteriu aparent neutru, la prima vedere, ceea ce scoate din discuție un raport de cauzalitate direct, însă în fapt se produce un dezavantaj față de o persoană sau față de un grup de persoane în raport cu o caracteristică sau un criteriu de discriminare interzis. În ceea ce privește existența acestei legături de cauzalitate între tratamentul diferit și criteriul interzis s-a

pronunțat și Înalta Curte de Casație și Justiție, între altele, prin Decizia civilă nr. 1530/2009 și Decizia civilă nr. 2758/2009.

24. Raportat la cele stipulate mai sus, Colegiul director reține că petentul invocă încălcarea dreptului la servicii publice, respectiv acordarea unui credit ipotecar.

Mai întâi de toate, Colegiul director constată faptul că petentul nu a făcut nicio solicitare în acest sens către BCR. Deși acesta susține în petiția înaintată către Consiliu faptul că *“în data de 14.04.2021 s-a adresat Băncii Comerciale române pentru o simulare...”*, din înscrisurile depuse la dosar, nu reiese această solicitare. Mai mult, din verificările efectuate de bancă nu se regăsește nicio solicitare de la petent în sensul de mai sus.

Potentul a constatat probabil, conform condițiilor de pe site-ul băncii, că nu se încadrează la acordarea acestui tip de credit, întrucât primește un ajutor de la Primărie în valoare de 500 lei și beneficiază, conform legii, de însoțitor. Ori, această situație nu poate fi comparabilă cu realizarea unor venituri stabile și permanente. Este mai mult decât evident faptul că acest stimulant/ajutor oferit de autoritățile locale se acordă în limita unui buget. Acest ajutor nu este un drept absolut ci reprezintă o facilitate pe care autoritatea locală poate sau nu să o acorde pe o anumită perioadă de timp.

De asemenea, Colegiul director constată că indemnizația de însoțitor nu este acordată persoanei cu dizabilități ci persoanei care are în îngrijire persoana cu dizabilitate. Această persoană poate fi un membru al familie, sau nu, după caz. Prin urmare, indemnizația de însoțitor nu poate fi considerată ca fiind un venit propriu garantat. De aici rezultă și lipsa unei legături de cauzalitate între criteriul invocat și faptă.

Neexistând un refuz explicit de acordare a unui împrumut bancar în lipsa unei cereri de credit, Colegiul director constată că nu se întrunesc elementele constitutive ale unei fapte de discriminare, întrucât nu există un drept încălcat.

25. De asemenea, în prezenta speță nu se poate reține o legătură de cauzalitate între criteriul de handicap și refuzul acordării unui credit imobiliar ori o situație comparabilă.

26. Având în vedere cele de mai sus, faptele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale unei fapte de discriminare, în sensul prevederilor art. 2 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000, cu toate modificările ulterioare.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, **cu unanimitate de voturi** ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele sesizate nu întrunesc elementele constitutive ale unei fapte de discriminare, în sensul prevederilor art. 2 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000, privind prevenirea și

sanționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și aprobările ulterioare, republicată;

2. Se va răspunde părților în sensul celor hotărâte;

V. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul.

VI. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, în termen de 15 zile de la data primirii, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

DIACONU ADRIAN – Membru

GRAMA HORIA – Membru

HALLER ISTVÁN – Membru

LAZĂR MARIA – Membru

OLTEANU CĂTĂLINA – Membru

Data redactării 30.06.2022

Hotărâre redactată și motivată de: HG și APG

Notă: Hotărârile emise de Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.

